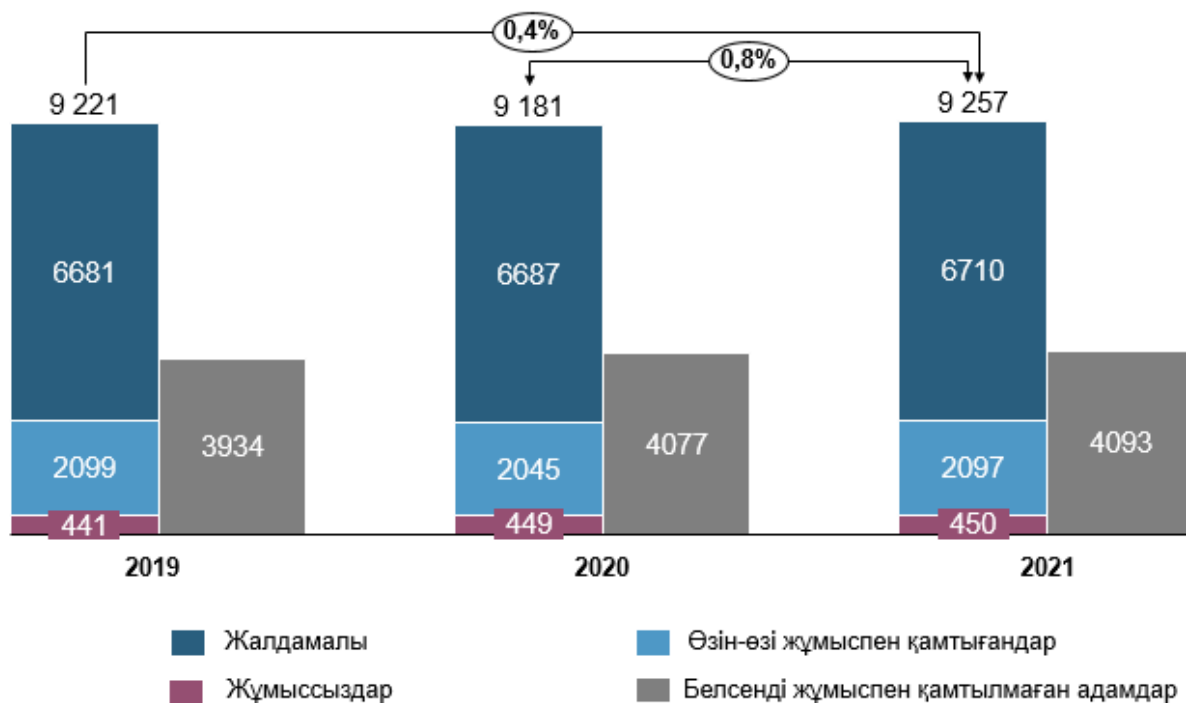

2021 жылғы Қазақстанның еңбек нарығы

Ресми статистикаға сәйкес, 2021 жылы жалпы **жұмыс күшінің** саны 9,26 миллион адамды құрады, бұл 2020 жылмен салыстырғанда 0,8%-ға және 2019 жылғы пандемияға дейінгі кезеңмен салыстырғанда 0,4%-ға өсті (1-сурет).

1-сурет. ҚР-дағы жұмыс күшінің құрылымы, мың адам.

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Қазақстандағы жұмыс күшіндегі өзгерістердің оң динамикасы **жұмыспен қамтылғандар** санының 2020 жылғы 8,73 миллионнан 2021 жылы 8,81 миллион адамға дейін ұлғаюымен, негізінен өзін-өзі жұмыспен қамтығандар санының өсуімен байланысты. Осылайша, бір жыл ішінде олардың саны 2,5%-ға өсіп, 2097 мың адамды құрады. Соның ішінде **жалдамалы жұмыскерлердің** саны бір жыл ішінде шамалы ғана – 0,4% - ға немесе 23,5 мың адамға артып, 6 710 мың адамға жетті.

Мұның барлығы экономика мен еңбек нарығының пандемия салдарынан біртіндеп қалпына келе бастағанының оң белгісі.

Сонымен қатар, **белсенді жұмыспен қамтылмағандар саны** 16,5 мың адамға өсіп, 2021 жылы 4 093 мың адамды құрады. Бұл, ең алдымен, қалаларда жұмыспен қамтылмаған немесе жұмыссыздардың (1,3%-ға) өсуіне байланысты. Ал ауылдарда керісінше көрсеткіш 1 пайызға төмендеген.

Жұмыспен қамтылған халықтың құрылымы

Жалдамалы еңбектің негізгі үлесін дәстүрлі түрде ұйымдарда **жұмыспен қамтылғандар** құрайды. Осы ретте бір жыл ішінде олар 20,4 мың адамға көбейді, сонымен қатар 7,2 мың адамға шаруа немесе фермер қожалығында жұмыс істейтіндер және азаматтық – құқықтық сипаттағы шарт (АҚС) бойынша қызмет көрсететін 15,7 мың адамға көбейді. Бұл ретте соңғыларының саны 2019 жылдан бастап 2 есеге артты. Мұндай динамика жаһандық трендтердің еңбек нарығына әсерімен түсіндіріледі, онда азаматтардың өздері белгілі бір жұмыс орнына ұзақ мерзімге байланбай және белгілі бір кәсіпорындардың шарттық қатынастарының шарттарын таңдау мүмкіндігіне ие бола отырып, өз мансабын өздері басқара алады.

Сонымен қатар, 2021 жылы жеке тұлғалардан жалданып жұмыспен қамтылғандар саны 3,5% - ға немесе 19,8 мың адамға азайды.

Өз кезегінде, **өзін-өзі жұмыспен қамтыған халық** құрылымында 2020 жылмен салыстырғанда өнімді жұмыспен қамтылғандар 70,9 мың адамға өссе, өнімсіз жұмыспен қамтылғандар саны, керісінше, 19,3 мың адамға азайған. Сонымен қатар, еліміздегі өзін-өзі жұмыспен қамтығандардың жалпы санындағы өнімсіз жұмыспен қамту үлесі 2020 жылғы 9,7%-дан 2021 жылы 8,5%-ға дейін төмендеді. Бұл үрдіс өзін-өзі жұмыспен қамтыған халықтың табысындағы оң өзгерістерді көрсетеді.

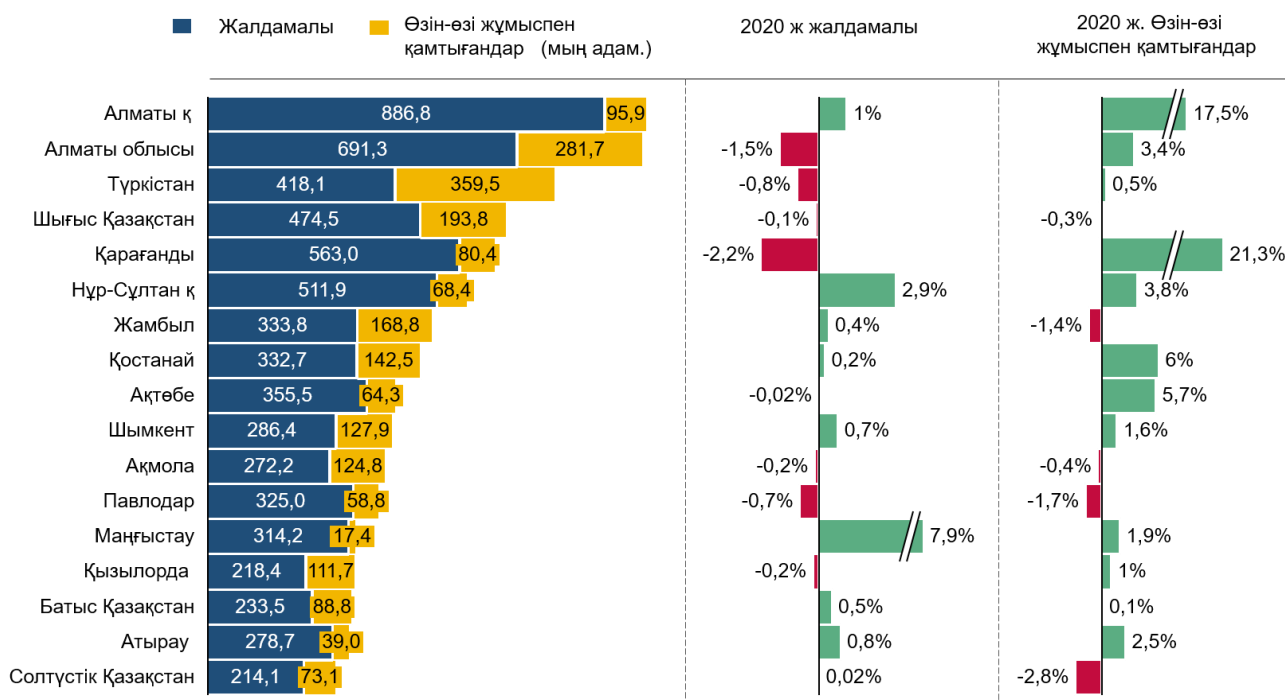
Сондай-ақ, жалдамалы жұмысшылар елдің барлық жұмыспен қамтылған халқының негізгі құрамдас бөлігі болып табылатыны белгілі. Мұндай жағдай Қазақстанның барлық **өңірлеріне** қатысты. Сонымен қатар, бірқатар өңірлерде өзін-өзі жұмыспен қамту үлесі жұмыспен қамтылған халықтың жалпы санының үштен бір бөлігінен асады, атап айтқанда, республиканың оңтүстігінде - Түркістан (46%), Жамбыл және Қызылорда облыстарында көрінеді (екеуі де 34%).

Сонымен қатар, статистика деректері бойынша, жалданып істейтін еңбекшілер саны 291,4 мың адамнан 314,2 мың адамға дейін немесе 8% - ға өскен, Маңғыстау облысын қоспағанда, бір жыл ішінде жалдамалы қызметкерлер саны айтарлықтай өзгерген жоқ.

Ал өзін-өзі жұмыспен қамтығандардың серпінінде ұлғаю жағына қарай неғұрлым елеулі қозғалыстар орын алды. Мәселен, Қарағанды облысында және Алматы қаласында бір жыл ішінде олардың саны 14 мыңнан астам адамға (әрбір өңірде) немесе тиісінше 21,3% - ға және 17,5% - ға өсті (2-сурет).

Сондай-ақ, Алматы (+9,4 мың) және Қостанай (+8,1 мың) облыстарында өзін-өзі жұмыспен қамтығандардың сандық өсімін атап өтуге болады.

2-сурет. 2021 жылы өңірлер бойынша жұмыспен қамтылған халықтың құрылымы

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

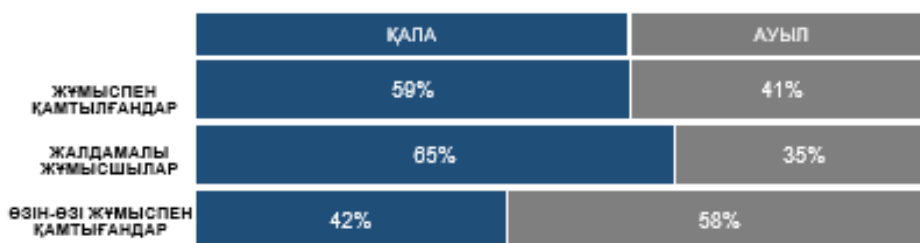
Сонымен қатар, өнімсіз жұмыспен қамтудың салыстырмалы түрде жоғары үлесі Қарағанды (21,4%) және Маңғыстау (17,7%) облыстарында байқалады.

Тұрғылықты жері және білім деңгейі бойынша жұмыспен қамтылған халық

Жергілікті жердің түрі **бөлінісінде** жұмыспен қамтылғандардың көпшілігі қалада орналасқан, бұл жалпы Қазақстан халқының демографиялық статистикасына сәйкес келеді. Бұл орайда жалдамалы жұмыс негізінен қалалық жерлерде болса, ды қоса алғанда, өзін-өзі жұмыспен қамтығандар, оның ішінде жеке қосалқы шаруашылықтар, көбіне ауылдық жерлерде тараған (3-сурет).

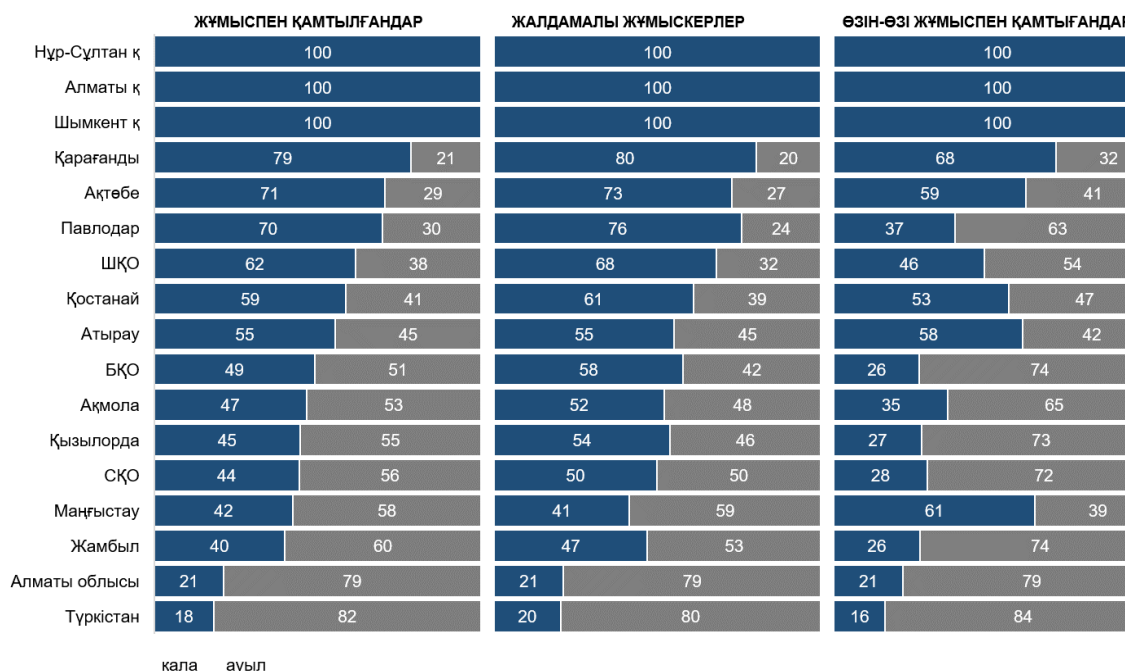
3-сурет. 2021 жылы тұрғылықты жері бойынша жұмыспен қамтылған халықтың құрылымы

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Өз кезегінде жұмыспен қамтудың өңірлік құрылымы іс жүзінде республикалық көрініске сәйкес келеді. Осылайша, жалдамалы жұмысшылардың үлесі Түркістан, Алматы, Маңғыстау және Жамбыл облыстарын, сондай-ақ жалданып жұмыс істейтіндер қалалық және ауылдық жерлерге тең бөлінген Солтүстік Қазақстан облысын қоспағанда, негізінен қалалық жерлерде басым (4-сурет).

4-сурет. 2021 ж. жұмыспен қамтылған халықтың өңірлер мен тұрғылықты жері бойынша құрылымы, %

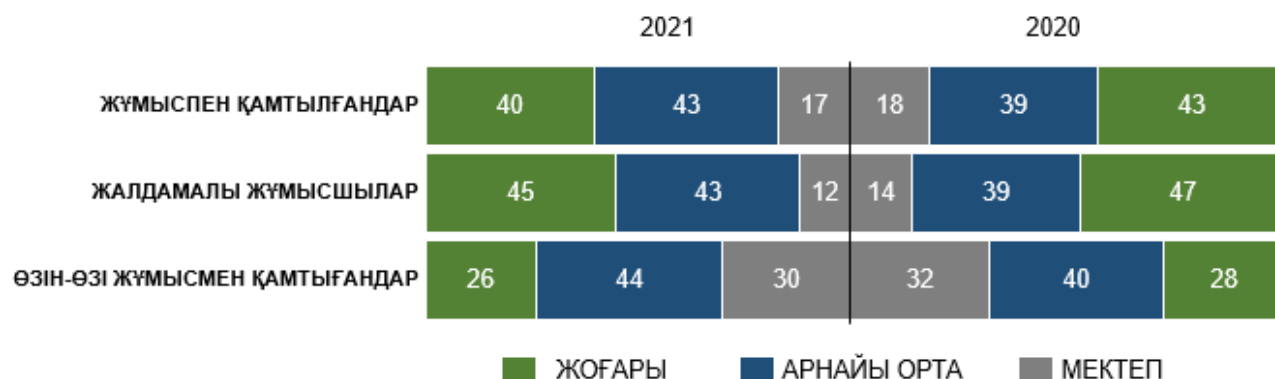
Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Қалада тұратын өзін-өзі жұмыспен қамтығандардың үлесі 5 облыста – Қарағанды, Маңғыстау, Ақтөбе, Атырау және Қостанай облыстарында ғана ауылдықтарға қарағанда басым.

Білім деңгейіне келетін болсақ, жұмыспен қамтылған халықтың жалпы құрылымы соңғы 2 жыл ішінде ең аз өзгерістерге ұшырады және жалдамалы жұмыскерлердің құрылымына ұқсас. Оның үстіне, 2020-2021 жылдар аралығында соңғылардың ең көп үлесі жоғары біліммен (45-47%), ал мектептегі біліммен (12-14%) аз үлеске ие.

Қарама-қарсы жағдайды өзін-өзі жұмыспен қамтыған халықтың білім беру құрылымында байқауға болады, онда мектеп білімі бар қызметкердің саны (30-32%) жоғары білімі бар адамдардан (26-28%) басым болды (5-сурет).

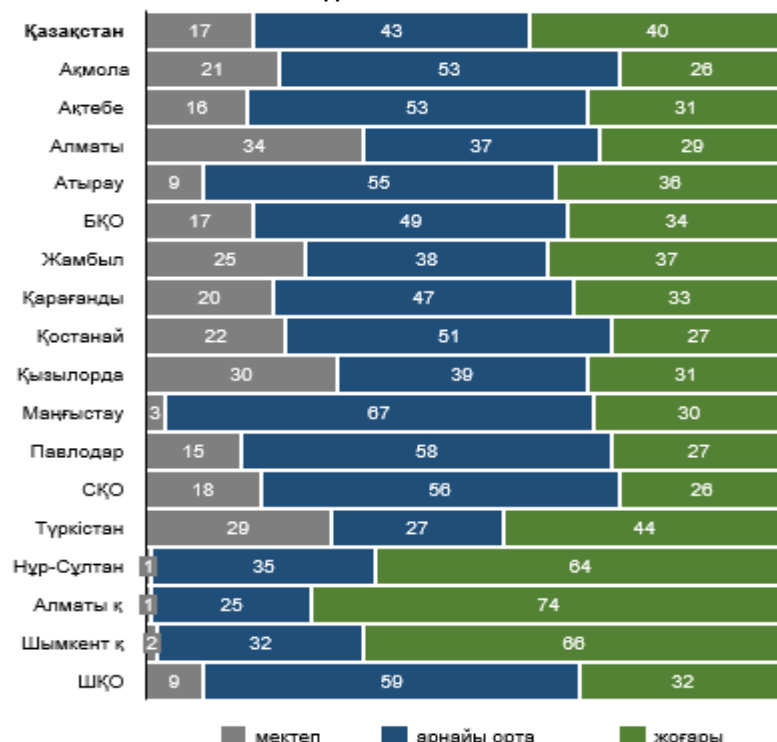
5-сурет. 2020-2021 жылдары,
білім деңгейі бойынша жұмыспен қамтылған халықтың құрылымы, %

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Білім деңгейі бойынша өңірлік бөлуді қарастыратын болсақ, ол көп жағдайда орта арнаулы білімі бар жұмыспен қамтылғандардың үлесі басым болатын республикалық статистикамен сәйкес келеді. Оның үстіне 8 өңірде олардың саны барлық жұмыспен қамтылғандардың жартысынан асады (6-сурет).

6-сурет. 2021 жылы өңірлер және білім деңгейі бойынша жұмыспен қамтылған халықтың құрылымы, %

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

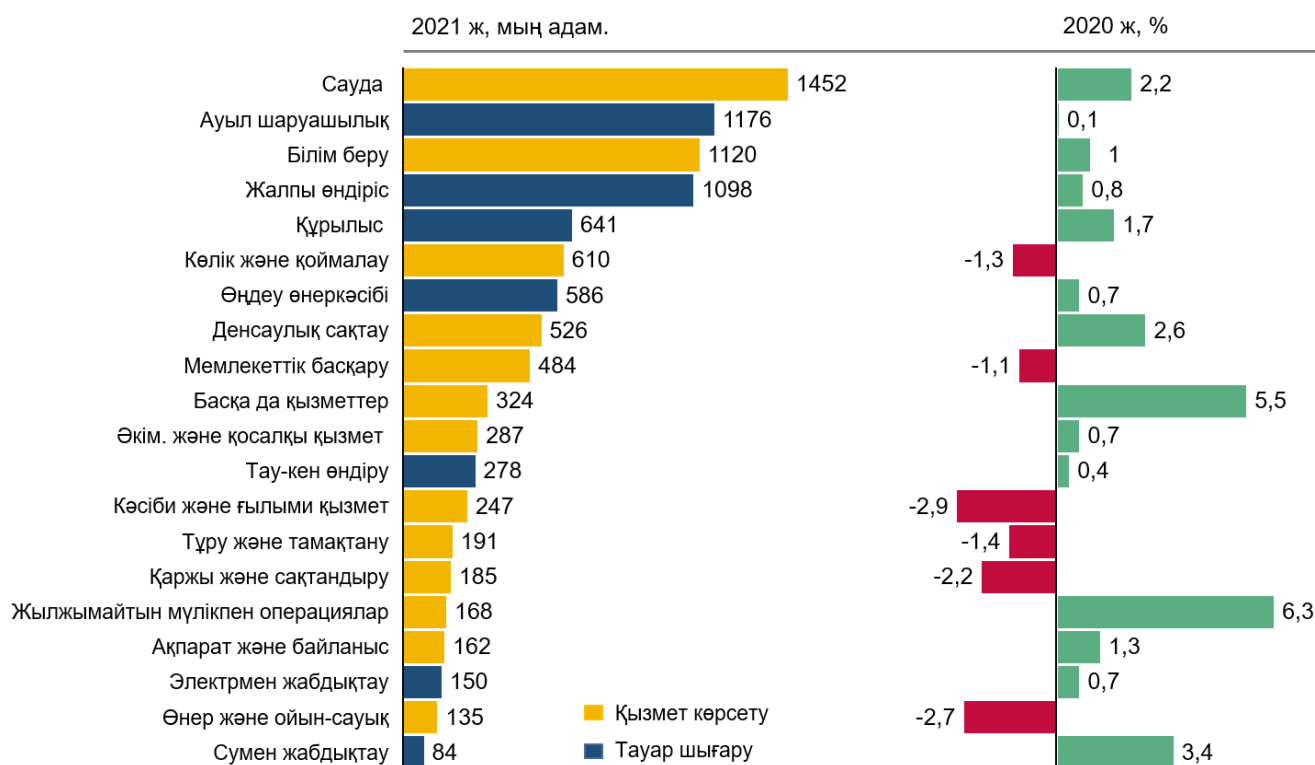
Сонымен қатар, Алматы, Шымкент және Нұр-Сұлтан қалаларында жоғары білімді жұмыспен қамтылғандардың үлесі ең жоғары (64-74%) және мектеп білімі барлар саны ең аз (1-2%) болып келеді.

Жұмыспен қамтылған халықтың салалық құрылымы

Экономикалық қызмет түрлері кескінінде алсақ, тауарлар өндірісі салалары (ауыл шаруашылығы, өнеркәсіп және құрылыс) бөлінісінде ел бойынша барлық Жұмыспен қамтылғандардың үштен бір бөлігін (33%) ғана қалыптастырады. Ал жұмыс істейтін қазақстандықтардың 2/3-і қызмет көрсету секторында жұмыс істейді.

Бұл ретте 2021 жылы жұмыспен қамтылғандардың өсуі қызметтің 13 негізгі түрінен байқалды. Жұмыспен қамтылғандардың салыстырмалы үлесінің ең көп ұлғаюы жылжымайтын мүлікпен операциялар (+6,3% немесе 10 мың адам), өзге де қызметтерді ұсыну (+5,5% немесе 17 мың адам) және денсаулық сақтау (+2,6% немесе 13,5 мың адам) салаларында байқалды (7-сурет).

7-сурет. Салалар бойынша жұмыспен қамтылғандар

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Бұл пандемияның әлсіреуі аясында күтілетін жағдай.

Біріншіден, халыққа тұрғын үй сатып алу үшін зейнетақы жарналарын мерзімінен бұрын алу мүмкіндігін беру жылжымайтын мүлік нарығына серпін берді, бұл, сәйкесінше, осы сала мамандарының санының өсуінен көрініс тапты. Екіншіден, қызмет көрсетудің көптеген түрлеріне қатысты шектеу шараларын жеңілдету сұлулық салондары, ательелер және басқа да жеке қызмет түрлері бар кәсіп иелеріне жұмыс күшін арттыруға мүмкіндік берді. Үшіншіден, індеттің шарықтау кезінде құрылған денсаулық сақтау саласының резервтік мүмкіндіктері мамандарды тартуды қажет етеді, сондықтан бұл саладағы жұмыспен қамту жалғасын тапты.

Сонымен қатар, 6 секторда жұмыспен қамтылған халық саны азайды. Өз кезегінде пайыздық қатынаста жұмыспен қамтылғандар санының едәуір төмендеуі кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет (-2,9% немесе 7,3 мың адам), өнер, ойын-сауық және демалыс (-2,7% немесе 3,7 мың адам), сондай-ақ қаржы және сақтандыру қызметі (-2,2% немесе 4,1 мың адам) салаларында тіркелді.

Жұмыспен қамтылған халықтың біліктілік құрылымы

Кәсіптер тұрғысында 2021 жылы жұмыспен қамтылғандардың жартысынан астамы (53% немесе 4673,6 мың адам) біліктілігі орташа жұмыс орындарында, үштен бір бөлігіне жуығы (29% немесе 2584,3 мың адам) біліктілігі жоғары және 17% (1 456,7 мың адам) біліктілігі төмен жұмыс орындарына орналастырылды.

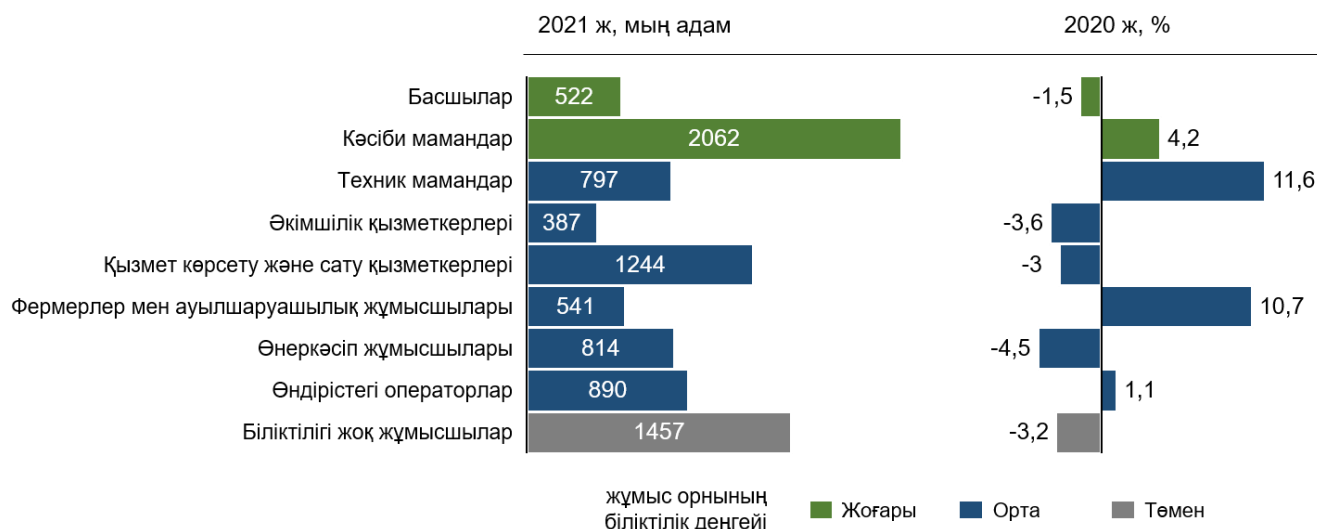
2021 жылы **жұмыспен қамтылғандардың біліктілік құрылымының** оң өзгеруі техник мамандарға қатысты болды, олардың саны 82,9 мың адамға, кәсіби мамандарға - 82,8 мың адамға, фермерлер мен ауыл шаруашылығы жұмысшыларына-52,3 мың адамға, сондай – ақ өндірістік жабдықтар операторларына – 10,1 мың адамға артты (8-сурет).

Басқа топтарда, керісінше, төмендеу болды. Бұл ең көп өнеркәсіп, құрылыс және көлік жұмысшыларына қатысты болды, олардың санының азаюы 38,1 мың адамды (-4,5%), әкімшілік саласындағы қызметшілер – 14,4 мың адамды (-3,6%) және қызмет көрсету және сату саласындағы қызметкерлер – 38,2 мың адамды (-3%) құрады. Жалпы алғанда, бұл тенденция теріс емес, өйткені осы санаттарда жұмыс істейтіндер біліктілігін

арттырды немесе қосымша оқытудан өтті, бұл сәйкесінше жоғары немесе ұқсас шеберлік деңгейі бар жұмыс топтарындағы жұмысшылардың үлесін арттыруға мүмкіндік берді.

8-сурет. Кәсіп топтары бойынша жұмыспен қамту

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Қашықтықтан жұмысқа орналастыру

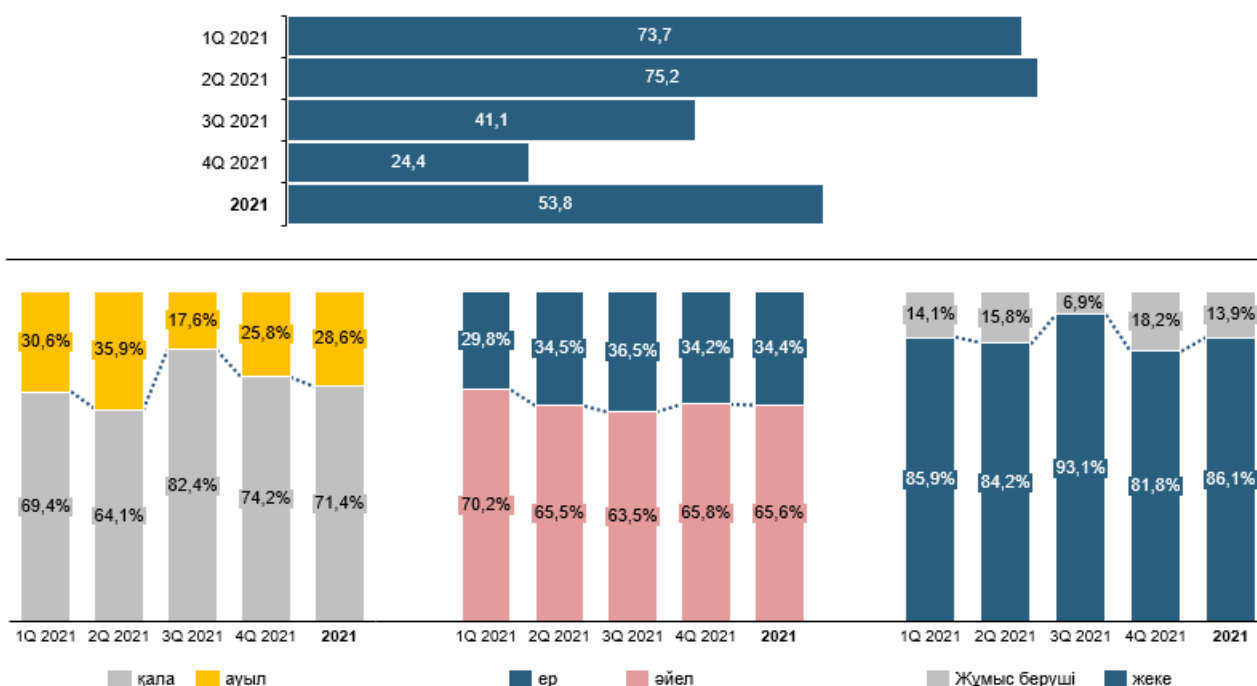
Пандемия кезінде жұмыстың жаңа форматтарының таралуын ескере отырып, «қашықтағы» немесе қашықтан жұмыс істейтін адамдар туралы статистиканы жүргізу қажет болды.

Мәселен, 2021 жылы елімізде қашықтықтан жұмыспен қамтылғандар саны 54 мыңға жуық адамға жетті. Өз кезегінде «қашықтықтан» жұмыс істейтін қызметкерлердің ең көп саны өткен жылдың 1 және 2 тоқсандарында тіркелді. Жылдың екінші жартысында олардың санының біртіндеп төмендеуі байқалды (9-сурет).

Қашықтағы форматта жұмыс істейтін сипаттамаларға келетін болсақ, олар жыл бойында іс жүзінде ерекшеленбеді. Жалпы, қашықтан жұмыспен қамтылғандар арасында ауылға қарағанда қалада тұратындар көп. Бұл қала тұрғындарының дамыған АКТ инфрақұрылымының және сәйкесінше жылдам Интернетке қол жетімділігінің ескерсек, логикалық тұрғыда қисынды. Сонымен қатар, қашықтықтан жұмыс істейтіндер негізінен өз байланыс құралдарымен қамтылған.

Сонымен қатар, осы жұмыс форматын қолданатын әйелдердің ерлерге қатынасы орта есеппен 2-ден 1-ге тең. Бұл осындай мүмкіндік - «үй шаруасы» мен жұмыс режимін икемді бөлу әйелдер үшін еркектерге қарағанда қажеттірек екенін көрсетеді.

9-сурет. 2021 жылы Қазақстан Республикасындағы қашықтан жұмыспен қамту сипаттамаларының өзгеру динамикасы, мың адам

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Жұмыс уақытының ұзақтығы және уақытша жұмыспен қамтылмаған халық

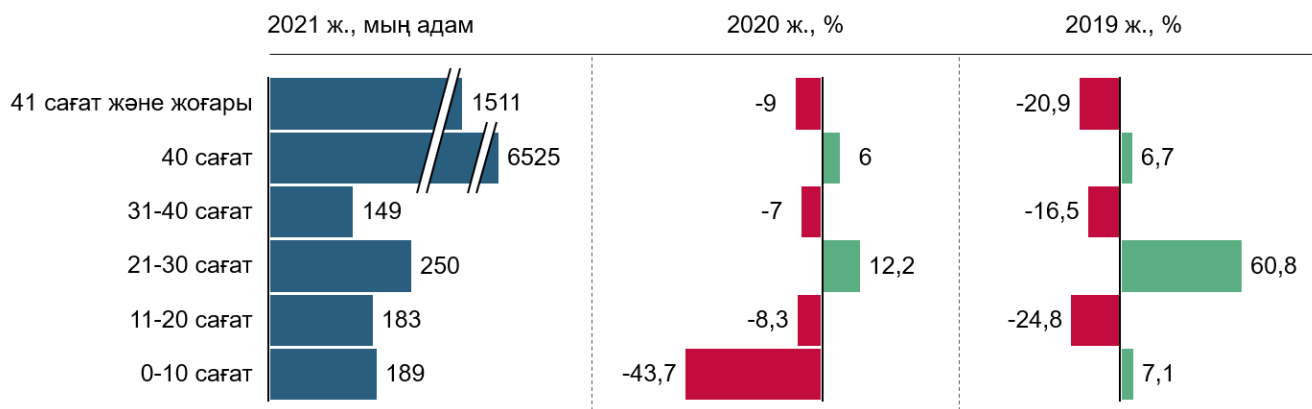
Жұмыспен қамтылу дәрежесі бойынша 2021 жылы қызметкерлердің басым көпшілігі (93%) толық жұмыс күні (аптасына 31 сағаттан және одан көп) жұмыспен қамтылды, 5% - толық емес жұмыспен қамтылғандар санатына жатқызылды (аптасына 11-30 сағат) және 2% - ең аз уақыт жұмыс істеді (аптасына 10 сағатқа дейін).

Егер біз 3 жылдағы **жұмыс уақыты** тұрғысынан жұмыс істейтіндердің динамикасын салыстыратын болсақ, онда бірнеше жайытты атап өтуге болады. Бірінші кезекте, 2020 жылмен салыстырғанда еңбекшілердің ең аз

уақыты (-43,7%) едәуір азайды, бұл сөзсіз карантиндік шаралардың әлсіреуімен және жұмыспен қамтылғандардың жұмыс аптасында көп сағаты бар басқа топтарға ауысуымен байланысты (10-сурет).

Екіншіден, үш жылдық кезеңде 21-30 сағат жұмыс істейтін адамдар саны айтарлықтай өсті (+ 60,8%), бұл пандемия әсерінің және бірқатар салалар үшін 2021 жылы әлі де күшінде болатын жұмыс шектеулерінің салдары болып табылады.

10-сурет. Жұмыспен қамтылу дәрежесі бойынша жұмыспен қамтылғандар

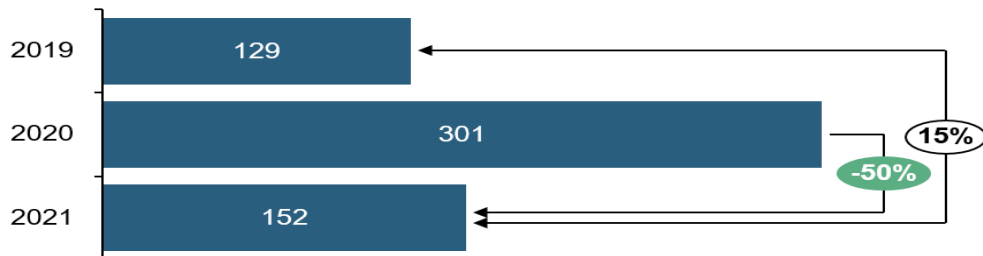
Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Қалған топтарға келетін болсақ, мұнда айтарлықтай өзгерістер болған жоқ - 40 сағат жұмыс істейтіндер саны өсуді жалғастырды, ал 11-20, 31-40 және 40 сағаттан астам жұмыс істегендер, керісінше, азайды.

Жұмыс уақыты туралы айтқанда, **халықтың уақытша жұмыссыздығын** да айта кету керек. Мәселен, пандемия шарықтау шегі болған 2020 жылы уақытша жұмыссыздар саны күрт өсіп, 301 мың адамға жетті. Осыған қарамастан, шектеулердің алынып тасталуы және кәсіпорындардың қалыпты жұмыс режиміне біртіндеп оралуы уақытша жұмыссыздардың санын бір жыл ішінде 152 000 адамға дейін екі есеге жуық қысқартуға мүмкіндік берді (11-сурет).

11-сурет. Уақытша жұмыспен қамтылмаған халық, мың адам

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Өз кезегінде, 2021 жылы барлық уақытша жұмыссыздардың негізгі үлесіне бала күтіміне және бала күтіміне байланысты демалысқа жіберілген жұмысшылар (63%), сондай-ақ еңбек демалысындағылар (18%) болды.

Жұмыссыздық

Қазақстанда жұмыссыздық деңгейі өзгерген жоқ, 2021 жылдың қорытындысы бойынша **4,9%** - ды құрады. Жұмыссыздардың жалпы саны артып, 839 адамға көбейді.

Сонымен қатар, жұмыссыз халықтың **жас құрылымында** өсуге бағытталған негізгі өзгерістер зейнеткерлік жасқа дейінгі (55-64 жас) адамдар арасында болды, олардың саны 54,9 мыңнан 59,4 мыңға дейін өсті, сондай-ақ орта жас (29-34 жас) – 119 мың адамнан 122,8 мыңға дейін өсті.

Сонымен қатар, 15-тен 28 жасқа дейінгі жастар және 35-44 жас аралығындағы адамдар топтарындағы жұмыссыздар саны айтарлықтай төмендеді (12-сурет).

12-сурет. Жасы бөлінісінде жұмыссыздар санының өзгеруі, адам

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

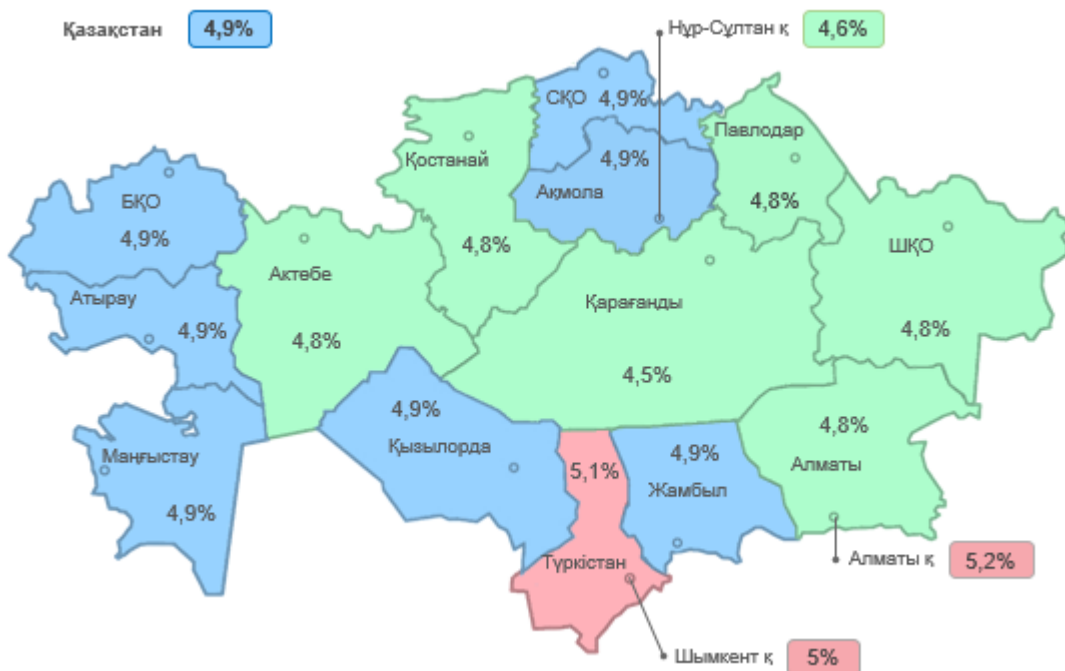
Бұл ретте, салыстырмалы түрде алғанда, 2021 жылы жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейі бұрынғы деңгейде қалды (3,8%). Алайда 15-28 жас аралығындағы жұмыссыз қазақстандық жастар санының азаюы сол жастағы оқымайтын адамдар санының азаюымен бірге елдегі NEET жастарының үлес салмағының 2020 жылғы 7,1% - дан 2021 жылы 6,9% - ға дейін төмендеуіне ықпал етті. Абсолюттік мәнде NEET жастарының саны бір жылда 12,1 мың адамға азайып, 234,5 мың адамды құрады. Сонымен қатар, NEET жастарының жартысынан астамы (53%) республиканың оңтүстігінде шоғырланған.

Аумақтық бөліністе 2021 жылы сан жағынан жұмыссыздардың басым бөлігі халық тығыз орналасқан оңтүстік өңірлерде – Алматы қаласында (ел бойынша жұмыссыздардың жалпы санының 12%), Алматы (11%) және Түркістан (9%) облыстарында, ал ең азы Солтүстік Қазақстан облысында (3%) тіркелді.

Сонымен қатар, жұмыссыздықтың ең жоғары деңгейі (республикалық деңгейден жоғары) Алматы қаласында (5,2%), Түркістан облысында (5,1%) расталады, сондай-ақ Шымкент қаласында (5%) байқалады. Жұмыссыздық деңгейі республикалық мәннен төмен өңірлерге Қарағанды облысы (4,5%),

Нұр-сұлтан қаласы (4,6%), Ақтөбе, Алматы, ШҚО, Қостанай және Павлодар облыстары (барлығы 4,8%) кіреді (13-сурет).

13-сурет. ҚР өңірлері бойынша жұмыссыздық деңгейі

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Жұмыссыз халықтың **білім деңгейі** туралы айтатын болсақ, бұл құрылымда ерлер мен әйелдер арасында орта арнаулы білімі бар адамдар басым. Сонымен қатар, бір жыл ішінде олар сәйкесінше 5 мың адамға және 13 мың адамға көбейді (14-сурет).

Сонымен қатар, жұмыссыз әйелдердің жалпы санында үлкен үлесі жоғары білімі бар болып келеді (38%). Жоғары білімі бар жұмыссыз ер адамдар жұмыссыз ерлердің жалпы санының үштен бір бөлігін құрайды.

Өз кезегінде мектеп білімі бар жұмыссыз ерлер мен әйелдердің саны жыл ішінде (екі топта да) 6000-ға азайды. Бұл, бір жағынан, жұмыссыз азаматтардың жалпы біліктілік деңгейінің сапасын арттырса, екінші жағынан, кадрларды, атап айтқанда, орта арнаулы білімі барларды (үлесі өсті) даярлау мәселелеріне назар аудартады.

14-сурет. Жынысы және білімі бойынша жұмыссыздар, мың адам

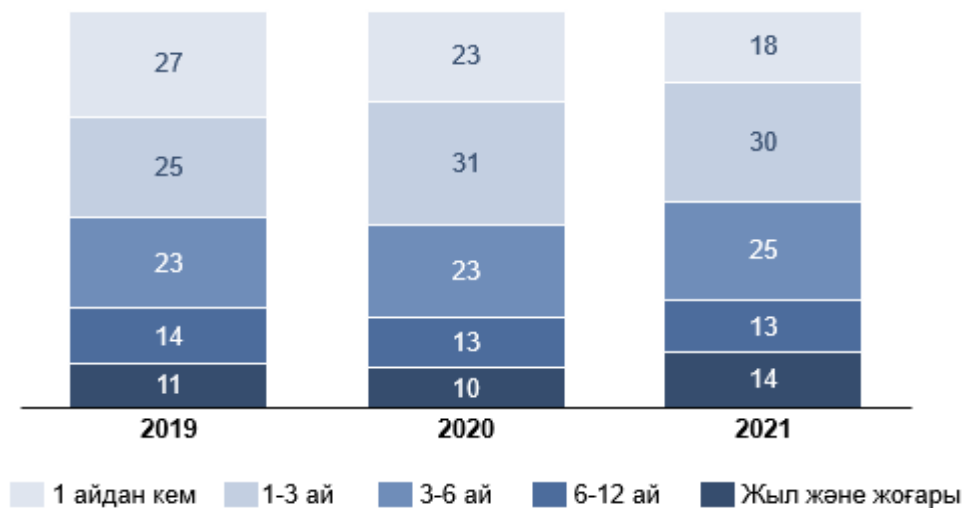

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Сондай-ақ жұмыссыздардың **жұмыс іздеу ұзақтығының** динамикасы да қызығушылық тудырады. Статистикалық мәліметтерге сәйкес, 1 айдан аз жұмыс іздеушілердің үлесі айтарлықтай төмендеді – 2019 жылғы 27%-дан 2021 жылы 18%-ға дейін. Сонымен қатар, 3 жыл ішінде 30-дан 90 күнге дейін жұмыс іздеп жүрген жұмыссыздардың үлесі артты (15-сурет). Бұл, ең алдымен, пандемия кезіндегі карантинге байланысты болуы мүмкін, бұл кезде адамдардың жұмысында шектеулер болған кезде, соның ішінде кәсіпорындардың жұмысы орташа есеппен 1-3 айға тоқтатылады.

Сонымен қатар, республика бойынша **тіркелген жұмыссыздық деңгейі** 2021 жылдың қорытындысы бойынша жұмыспен қамту органдарына жүгінген 1,7% немесе 153,1 мың адамды құрады. Өз кезегінде тіркелген жұмыссыздықтың ең жоғары деңгейі Қызылорда, Жамбыл (екеуі де 3,7%), БҚО (3,6%) және Түркістан (2,8%) облыстарында тіркелді (16-сурет).

15-сурет. Жұмыс іздеу ұзақтығы бойынша жұмыссыз халық %

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

16-сурет. 2021 жылдың соңында өңірлер бойынша тіркелген жұмыссыздық

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Тіркелген жұмыссыздық деңгейі мен елдегі жалпы жұмыссыздық деңгейі арасындағы айтарлықтай айырмашылық әртүрлі факторлардың әсерінен

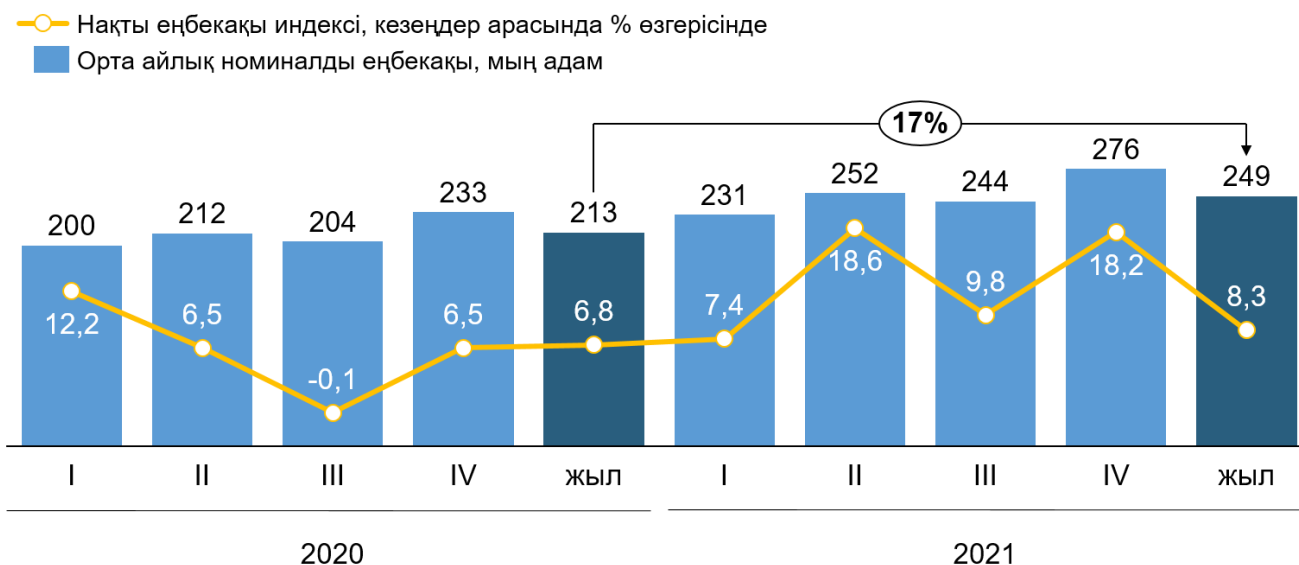
жұмыссыз ретінде тіркелмеген (тіркелмеген) халықтың бір бөлігінің әлі де бар екенін көрсетеді.

Еңбек ақы

Жалдамалы жұмысшылардың **орташа айлық атаулы жалақысын** қарастырсақ, 2021 жылдың 12 айында шамамен **249 мың теңгені** құрады, бұл бір жыл бұрынғыдан 17%-ға жоғары (17-сурет).

Сонымен қатар, өткен жыл ішінде нақты жалақы айтарлықтай өсіп, 2020 жылдың барлық тоқсанында дерлік (біріншіден басқа) мәндерінен асып түсті, бұл еңбек нарығын және тұтастай алғанда экономиканы қалпына келтірудегі оң үрдістерді тағы да растайды.

17-сурет. 2020-2021 жылдардағы еңбек ақы көрсеткіштері

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

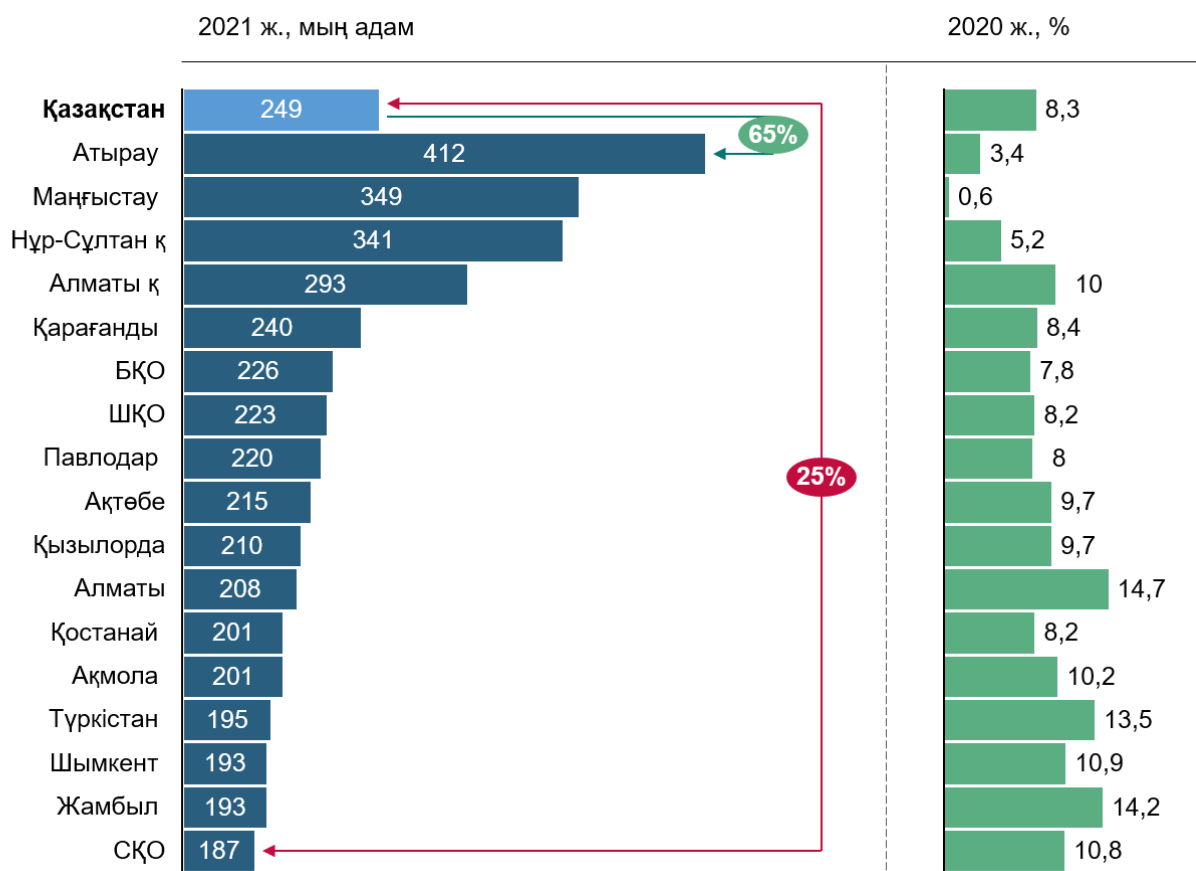
Аймақтық тұрғыда жалақы бойынша дәстүрлі көшбасшылар «мұнайлы» Атырау мен Маңғыстау облыстары, сондай-ақ солтүстік және оңтүстік астаналар болып табылады. Мәселен, 2021 жылдың қаңтар-желтоқсан айларындағы деректерге сәйкес, Атырау облысында орташа айлық жалақы республикалық деңгейден 1,5 еседен астамға жоғары болды.

Сонымен қатар, 2020 жылмен салыстырғанда еліміздің барлық өңірлерінде жалақының нақты деңгейінің өсуі байқалды. Басқаларға

қарағанда оңтүстік Алматы (+14,7%), Жамбыл (+14,2%) және Түркістан (+13,5%) облыстарында жалақының көбеуі байқалды.

Сонымен қатар, оң динамикаға қарамастан, алғашқы төрттікке енбеген өңірлердегі орташа айлық жалақы республикалық көрсеткішке жетпейді (18-сурет).

18-сурет. Өңірлер бойынша орташа айлық атаулы жалақы

Ақпарат көзі: ҰСБ ҚР СЖЖРА

Сонымен қатар өзін-өзі жұмыспен қамтыған халықтың әл-ауқаты артқанын айта кеткен жөн. Осылайша, жалпы табысы ең төменгі күнкөріс деңгейінен (ЕТК) екіден асатын бүкіл елдегі өзін-өзі жұмыспен қамтығандардың үлесі 2020 жылғы 71%-дан 2021 жылы 81%-ға дейін өсті. Бұл ретте осы көрсеткіштің өсуі Алматы және Шымкент қалаларынан басқа барлық өңірлерде байқалады. Ал аталған 2 қаладағы төмендеу салыстырмалы түрде елеусіз болып табылады (тиісінше -1,3% және -0,1%).

Осы орайда, кері жағдай Атырау облысында байқалады, онда екі жыл ішінде ЕТК 2-ден аз алатын өзін-өзі жұмыспен қамтығандардың үлесі 70% - ға жетеді.

Осылайша, пандемияның жалғасып жатқан әсеріне қарамастан, 2021 жылы еңбек нарығы көрсеткіштердің біртіндеп жақсарғанын көрсетті. Жұмыс күші мен жұмыспен қамтылған халық өсуін жалғастырды, өзін-өзі нәтижесіз жұмыспен қамтығандар мен уақытша жұмыспен қамтылмағандардың саны азайды, жұмыссыздық деңгейі екі жыл бойы 4,9% деңгейінде ұсталып келеді, азаматтардың еңбекақысы тұрақты өсуде.

Сонымен бірге, кейбір мәселелер назар аударуды және мақсатты шешімдерді қажет етеді.

Біріншіден, білікті еңбекпен қамтылу деңгейін арттыру үшін сапалы жұмыс орындарын, оның ішінде экономиканың жеке меншік секторын құру қарқынын арттыру қажет. Себебі, елімізде жоғары білікті мамандардың болуын талап ететін сапалы жұмыс орындары неғұрлым көп болса, жоғары қосылған құны бар бәсекеге қабілетті өнімді жасай алатын экономика соғұрлым күрделі болады. Бұл үшін жақсы әлеует тауар өндіру – өңдеу өнеркәсібі, агроөнеркәсіптік кешен және құрылыс салаларында, сондай-ақ қызмет көрсету салаларында – көлік және логистика, АКТ және креативті экономика салаларында бар.

Екіншіден, жұмыспен қамтудың жаңа түрлері мен жұмыс форматтарын тарату заңнамаға тиісті толықтырулар енгізе отырып, еңбек қатынастарының икемді нысандарын реттеу нормаларын жетілдіруді, сондай-ақ әлеуметтік тәуекелдерді азайту және қызметкерлердің еңбек құқықтарын қорғау үшін платформалық жұмыспен қамтудың қолайлы сандық сервистерін құруды талап етеді.

Үшіншіден, өнімсіз жұмыспен қамтуды төмендету, өзін-өзі жұмыспен қамтығандардың кірістерін және жалдамалы жұмыскерлердің еңбекақысын арттыру, NEET қатарынан жастардың санын қысқарту бойынша өңірлік теңгерімсіздіктерді жоюға бағытталған нақты шаралар қажет. Бұл өз кезегінде әлеуметтік-экономикалық саясаттың ағымдағы курсы шеңберінде жергілікті атқарушы органдардың осы көрсеткіштерді республикалық деңгейге дейін жеткізу жөніндегі жұмысын жандандыруды көздейді.